СТАНОВИЩЕ НА ЕВРОПЕЙСКАТА ЦЕНТРАЛНА БАНКА

от 16 ноември 2018 година

относно изпълнението на препоръките от доклада за конвергенцията чрез изменения в Закона за Българската народна банка

(CON/2018/53)

Въведение и правно основание

На 23 октомври 2018 г. Европейската централна банка (ЕЦБ) получи искане от Министъра на финансите за становище относно проект на Закон за изменение и допълнение на Закона за Българската народна банка (наричан по-нататък „законопроектът“).

ЕЦБ е компетентна да даде становище на основание член 127, параграф 4 и член 282, параграф 5 от Договора за функционирането на Европейския съюз и член 2, параграф 1, трето тире от Решение 98/415/ЕО на Съвета[1], тъй като законопроектът се отнася до Българската народна банка (БНБ). Управителният съвет прие настоящото становище съгласно член 17.5, първо изречение от Процедурния правилник на Европейската централна банка.

1. Цел на законопроекта

1.1 *Въведение*

Както е посочено в мотивите към законопроекта, целта му е да се приведе Законът за Българската народна банка (наричан по-нататък „Законът за БНБ“)[2] в съответствие с членове 130 и 131 от Договора и с Устава на Европейската система на централните банки и на Европейската централна банка (наричан по-нататък „Уставът на ЕСЦБ“). Законопроектът е изготвен на основата на оценката и препоръките за България, съдържащи се в Доклада за конвергенцията на Европейската комисия и в Доклада за конвергенцията на ЕЦБ[3], като целта му е пълното отразяване на изискванията на правото на Съюза в регулаторната рамка за БНБ[4]. Във връзка с изискванията за правна интеграция на БНБ в Евросистемата в мотивите е изложено, че правната рамка трябва да бъде подготвена и да влезе в сила към датата, на която държавата членка с дерогация приеме еврото, поради което законопроектът не съдържа предложение за промени в тази област[5].

1.2 *Персонална независимост*

Със законопроекта се изменя член 14, алинея 1 от Закона за БНБ, като се предвижда, че

---

1 Решение 98/415/ЕО на Съвета от 29 юни 1998 г. за консултирането на националните власти с Европейската централна банка по отношение на проектите за законодателни разпоредби (ОВ L 189, 3.7.1998 г., стр. 42).

2 Обн. в „Държавен вестник“, бр. 46 от 10 юни 1997 г.

3 Вж. стр. 1 от мотивите.

4 Вж. стр. 3 от мотивите.

5 Вж. стр. 1 от мотивите.

правомощията на член на управителния съвет на БНБ могат да бъдат предсрочно прекратени само ако не отговаря на изискванията, които са необходими за изпълнението на неговите задължения или ако е признат за виновен за извършено сериозно нарушение. Изменя се и член 14, алинея 3 от Закона за БНБ, чиято нова редакция гласи, че решението за предсрочно прекратяване на правомощията на управителя на БНБ може да бъде отнесено за разглеждане пред Съда на Европейския съюз на основание нарушение на Договорите или на правна норма за тяхното прилагане.

1.3 *Институционална независимост*

Със законопроекта се изменя член 44 от Закона за БНБ, като се предвижда, че при упражняване на правомощията и изпълнение на задълженията си по закона БНБ, управителят ѝ и членовете на управителния съвет трябва да бъдат независими и нямат право да искат или да приемат указания от институциите, органите, службите или агенциите на Европейския съюз, от Министерския съвет или от правителствата на други държави — членки на Европейския съюз, както и от други органи и институции. С още едно изменение на разпоредбата се предвижда, че институциите, органите, службите или агенциите на Европейския съюз, Министерският съвет или правителствата на други държави — членки на Европейския съюз, както и други органи и институции нямат право да оказват влияние върху БНБ, нейния управител или членовете на управителния съвет.

1.4 *Забрана за парично финансиране*

Със законопроекта се изменя член 45, алинея 1 от Закона за БНБ, като се предвижда, че БНБ не може да предоставя кредити и гаранции под каквато и да е форма на Министерския съвет, на общините, на други държавни и общински институции, организации и предприятия от публичния сектор, както и на институциите, органите, службите или агенциите на Европейския съюз, централното управление, регионалните, местни и други органи на публичната власт, на други органи, регулирани от публичното право, или на предприятия от публичния сектор на държавите членки, нито да закупува дългови инструменти пряко от тях. Освен това в алинея 3 от посочения член, която в действащата в момента редакция предвижда възможността за предоставяне на кредити на държавата при определени условия, се заменя с разпоредба, съгласно която БНБ не може да закупува нито на първичния, нито на вторичния пазар дългови инструменти, емитирани от българската държава и общини, както и от български държавни и общински институции, организации и предприятия от публичния сектор.

1.5 *Поверителност*

Със законопроекта се изменят член 13, алинея 1 и член 23, алинея 2 от Закона за БНБ с цел да се уточни, че управителят, управителният съвет и служителите на БНБ са длъжни да пазят професионалната тайна.

1.6 *Други изменения*

Законопроектът предвижда и други изменения в Закона за БНБ, които не са свързани с докладите за конвергенцията на Комисията и ЕЦБ[6], а именно: i) разпоредба, която предвижда БНБ да издаде наредба за определянето на номиналната стойност, формата и дизайна на

6 Вж. стр. 3 от мотивите.

банкнотите и монетите, пускани в обращение от БНБ; ii) разпоредба, че служителите на БНБ трябва да не са осъждани за умишлено престъпление от общ характер и да не са лишени по съдебен ред от правото да заемат съответната длъжност, като е предвидена възможност тези обстоятелства да се установяват служебно; и iii) други изменения, предимно с редакционен характер.

2. Общи забележки

2.1 ЕЦБ приветства усилията на българското правителство да постигне необходимото равнище на правна конвергенция спрямо препоръките за България, съдържащи се в докладите за конвергенцията на Комисията и ЕЦБ.

2.2 ЕЦБ отбелязва, че съответствието на българското законодателство, включително на Закона за БНБ и на Закона за противодействие на корупцията и за отнемане на незаконно придобитото имущество[7], с членове 130 и 131 от Договора ще бъде оценено в следващия доклад за конвергенцията на ЕЦБ.

3. Специфични забележки

3.1 *Персонална независимост*

ЕЦБ приветства изменението на член 14, алинея 1 от Закона за БНБ, с което се отменя частта от текста, съгласно която правомощията на член на управителния съвет могат да бъдат предсрочно прекратени, ако е във фактическа невъзможност да изпълнява задълженията си за повече от 6 месеца. Това основание за освобождаване от длъжност беше в допълнение към двете основания, предвидени в член 14.2 от Устава на ЕСЦБ[8]. ЕЦБ приветства и изменението на второто основание за освобождаване на член на управителния съвет от длъжност в смисъл, че сега то предвижда единствено извършено сериозно нарушение.

3.2 *Институционална независимост*

ЕЦБ приветства изменения член 44 от Закона за БНБ, с който се пояснява, че БНБ, управителят ѝ и членовете на управителния съвет трябва да бъдат независими и нямат право да искат или да приемат указания от националните институции, институциите на Съюза, както и от други органи и институции[9]. Уточнението, че националните институции и институциите на Съюза нямат право да оказват влияние върху БНБ, нейния управител или членовете на управителния съвет привежда Закона за БНБ в по-голямо съответствие с член 130 от Договора.

3.3 *Забрана за парично финансиране*

ЕЦБ приветства изменението на член 45, алинея 1 от Закона за БНБ, с което на БНБ вече се забранява както да предоставя кредити на редица лица от публичния сектор, така и да закупува дългови инструменти от тях[10]. ЕЦБ приветства обстоятелството, че списъкът със

7 Обн. в „Държавен вестник“, бр. 7 от 19 януари 2018 г.

8 Вж. Доклада на ЕЦБ за конвергенцията, 2018 г., параграф 7.1.2.2.

9 Вж. Доклада на ЕЦБ за конвергенцията, 2018 г., параграф 7.1.2.1.

10 Вж. Доклада на ЕЦБ за конвергенцията, 2018 г., параграф 7.1.4.

съответните лица от публичния сектор е разширен и вече включва централното управление, регионалните, местните или други органи на публичната власт, други органи, регулирани от публичното право, и предприятията от публичния сектор на държавите членки, както и институциите и органите на Европейския съюз, за да отрази изчерпателно редакцията на член 123, параграф 1 от Договора.

Съгласно член 45, алинея 2 от Закона за БНБ предвидената в член 45, алинея 1 забрана не се прилага при кредитирането на държавни и общински кредитни институции при извънредни случаи на ликвиден риск, който може да засегне стабилността на финансовата система. Препоръчва се обхватът на изключението, предвидено за държавните и общинските кредитни институции, да се приведе в съответствие с обхвата на изключението, предвидено в член 123, параграф 2 от Договора, съгласно който забраната за парично финансиране по член 123, параграф 1 от Договора не се прилага спрямо кредитни институции, които са публична собственост, на които по отношение на предоставянето на резерви от страна на централните банки трябва да се предоставя същото третиране от страна на националните централни банки, както на частните кредитни институции[11].

Забраната за парично финансиране се отнася за прякото закупуване на дългови инструменти на публичния сектор, но по принцип такива покупки на вторичния пазар са допустими, доколкото не се използват за заобикаляне на целта на член 123 от Договора[12]. Поради тази причина в съответствие с предложението за изменение на член 45, алинея 1 от Закона за БНБ член 45, алинея 3 следва да се измени, за да се уточни, че БНБ не може да закупува дългови инструменти „пряко“ от съответните лица от публичния сектор, а посочването на първичния и вторичния пазар следва да се заличи.

3.4 *Поверителност*

Макар че ЕЦБ счита, че измененията на член 13, алинея 1 и член 23, алинея 2 от Закона за БНБ могат да са от полза с оглед на внасянето на яснота, следва да се отбележи, че съгласно член 37 от Устава на ЕСЦБ професионалната тайна е въпрос, засягащ дейността на цялата ЕСЦБ. Поради това ЕЦБ приема, че правилата за поверителност в Закона за БНБ не засягат задълженията за поверителност към ЕЦБ и ЕСЦБ[13].

Настоящото становище ще бъде публикувано на уебсайта на ЕЦБ.

Съставено във Франкфурт на Майн на 16 ноември 2018 година.

[подпис]

Председател на ЕЦБ

Mario DRAGHI

11 Вж. Доклада на ЕЦБ за конвергенцията, 2018 г., параграф 7.1.4.

12 Вж. Доклада на ЕЦБ за конвергенцията, 2018 г., параграф 7.1.4.

13 Вж. Доклада на ЕЦБ за конвергенцията, 2018 г., параграф 7.1.3.